

Alegat I.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z projektem zmian w ustawie gminnej i ustawie o Reprezentacji powiatowej z 12. Sierpnia 1866 Nr. 19 i 21 dz. u. kr.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy pozuwa się do obowiązku przedłożyć Wysokiemu Sejmowi kilka wniosków do zmian w ustawie gminnej i ustawie o Reprezentacji powiatowej, które uznał za najniezbędniejsze dla uchylenia najważniejszych wadliwości z pomienionych ustaw.

Do tych niezbędnie potrzebnych zmian zaliczamy:

- A. Ścisłe rozgraniczenie kompetencji władz autonomicznych od kompetencji władz rządowych w sprawach gminnych i uproszczenie toku instancyi.
 - B. Uproszczenie sposobu poszukiwania wynagrodzenia za szkody poniesione z powodu zaniedbania przez Gminę obowiązków na niej ciążyących, jakoteż za szkody wyrządzone Gminie przez członków Zwierzchności gminnej i delegatów.
 - C. Zapewnienie, aby Zwierzchności gminnej przydano odpowiednio uzdolnioną służbę do załatwiania czynności własnego i poruczonego zakresu działania, jakoteż przyznanie wyższym władzom prawa nadzoru i władzy dyscyplinarnej nad urzędnikami gmin wiejskich (pisarzami gminnymi).
 - D. Przyznanie prawa egzekutywy Wydziałom powiatowym przy wykonywaniu orzeczeń i rozporządzeń Reprezentacji powiatowej (Rady powiatowej i jej Wydziału).
- A.** Rozgraniczenie kompetencji władz autonomicznych od kompetencji władz rządowych i uproszczenie toku instancyi.

Paragraf 37. ustawy gminnej brzmi:

„Rada rozstrzyga zażalenia przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej w sprawach „własnego zakresu działania.“

„W jakich przypadkach takie zażalenia polityczną władza powiatowa rozstrzyga, stanowi §. 106.“

Co tylko powołany §. 106 ustawy gminnej opiewa zaś:

„Polityczna władza powiatowa ma także rozstrzygać zażalenia przeciw rozporządzeniom „Zwierzchności gminnej, naruszającym lub mylnie zastosowującym ustawy, o ile te „rozporządzenia nie są oparte na takich uchwałach Rady gminnej, względem których rozstrzyganie „rekursów należy do Wydziału powiatowego (§. 101).“

„W sprawach poruczonego zakresu działania rekurs w każdym razie ma być wnoszony „do politycznej władzy powiatowej.“

Ponieważ §. 106. ustawy gminnej powołuje się na §. 101. tej ustawy, nie od rzeczy będzie przytoczyć całą treść tego ostatniego §fu.

§. 101 ustawy gminnej opiewa:

„Wydział powiatowy rozstrzyga rekursa przeciw uchwałom Rady gminnej we wszystkich „sprawach Gminie od Państwa nieporuczonych.

„Przeciw dodatkom do podatków rekurs o tyle zanoszonym być może, o ile do-
„te przechodzą wysokość ustawami dozwoloną lub o ile w granicach tej wysokości nastąpił niestosowny „rozkład.

„Rekurs ma być wnoszony na ręce Naczelnika gminy w nieprzekraczalnym terminie „14 dni od dnia obwieszczenia uchwały, lub zawiadomienia o niej.“

Po zestawieniu tych postanowień prawnych dadzą się z nich wysnuć następujące zasady:

1. Regułą jest, że w sprawach własnego zakresu działania Rada gminna rozstrzyga zażalenia przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej.
2. Ta reguła dopuszcza jednak dwa wyjątki, które są zawarte w §. 106 — a mianowicie:
 - a) Jeżeli rozporządzenie Zwierzchności gminnej narusza ustawę — lub
 - b) jeżeli ją mylnie zastosowuje, — wtenczas nie Rada gminna lecz polityczna władza powiatowa rozstrzyga zażalenie, chociaż sprawa należy do własnego zakresu działania.
3. Te wyjątki dopuszczają dalsze wyjątki na rzecz autonomii, a mianowicie, że w tych właśnie wspomnianych dwóch wypadkach przy naruszeniu ustawy lub mylnem jej zastosowaniu — polityczna władza powiatowa ma rozstrzygać zażalenia przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej tylko o tyle, o ile one nie są oparte na takich uchwałach Rady gminnej, względem których rozstrzyganie rekursów należy do Wydziału powiatowego (§. 101) t. j. w sprawach własnego zakresu działania.

Przedewszystkiem wpada w oko bezprzykładna niejasność i zawiłość tych postanowień, które są w praktyce tém szkodliwszymi, że ustawa gminna ma zastosowanie głównie i przeważnie dla ludu wiejskiego, a tu trzeba biegłego prawnika, żeby się mógł w tém błędnem kole zorientować i w razie szukania pomocy przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej zachować należyty tok instancyi i przestrzegać kompetencyi władz powołanych do rozstrzygnięcia rekursu.

Pominąwszy jednak tę zawiłość zawierają powyższe postanowienia cały szereg niestosowności. Zaczniemy od wyżej przytoczonych wyjątków w odwrotnym porządku.

ad 3. §. 106 wyłącza z pod rozstrzygnięcia władzy politycznej owe rekursa, które są skierowane przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej, polegającym na uchwałach Rady gminnej, od których idzie rekurs do Wydziału powiatowego.

Tego rodzaju wypadki (wspomniane wyżej pod 3.) są nader rzadkie, albowiem Zwierzchność gminna najczęściej występuje z własnej inicjatywy i działa jako pierwsza instancya n. p. przy

sprawowaniu policyi miejscowej, więc od jej rozporządzeń idzie rekurs do Rady gminnej jako drugiej instancyi.

Wyjątki w §. 106. wspomniane mogą przeto obejmować tylko te wypadki, w których Zwierzchność gminna wykonuje uchwały Rady gminnej jak n. p. w sprawach budżetowych. W tych wypadkach — ponieważ Rada gminna już powzięła swą uchwałę, już z góry orzekła, a Zwierzchność gminna na podstawie tej uchwały wydaje swe rozporządzenie, nie idzie rekurs do Rady gminnej, lecz do Wydziału powiatowego.

Myślałby kto, że przynajmniej w tych rzadkich wypadkach jest wykluczoną wszelką ingerencyą władz rządowych. Gdzie tam, wszak są od tego §§. 49 i 51 ustawy o Reprezentacyi powiatowej.

Paragraf 51 w pierwszym ustępie postanawia:

„Polityczna władza krajowa rozstrzyga rekursa przeciw takim uchwałom Reprezentacyi powiatowej, przez które istniejące ustawy są naruszone, lub błędnie zastosowane“.

Gdyby więc Zwierzchność gminna wydała rozporządzenie na podstawie uchwały Rady gminnej a przeciw temu wniesiono rekurs do Wydziału powiatowego, gdyby dalej przeciw orzeczeniu tego Wydziału wpłynął rekurs, a rekurent utrzymywał, że w danym wypadku ustawa została naruszoną lub mylnie zastosowaną, natenczas dalszy rekurs szedłby do politycznej władzy krajowej, a nie do Wydziału krajowego (§ 49 i 51 ustawy o Reprezentacyi powiatowej).

Jeżeli więc sprawy tego rodzaju mogłyby się przemknąć w I. i II. instancyi tak szczególnie, żeby pominęły władze rządowe, to już w III. instancyi muszą przejść w ręce tych władz na podstawie §. 49 i 51 ustawy o Reprezentacyi powiatowej.

Udowodniliśmy przeto, że wyjątki wykluczające ingerencyę władz rządowych, o których wspomina §. 106 ust. gm., są nader rzadkie, i że nawet te rzadkie wyjątki są tylko pozorne, albowiem w dalszym toku instancyi t. j. w III. instancyi sprawy tego rodzaju przechodzą w ręce władz rządowych.

ad 2. Przejdźmy teraz do wyjątków, o których traktuje §. 37. ustawy gminnej, wspomnianych wyżej pod 2). Paragraf ten powołuje się na §. 106, który postanawia, że polityczna władza powiatowa ma rozstrzygać rekursa przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej tylko w dwóch wypadkach:

- a) jeżeli rozporządzenie Zwierzchności gminnej narusza ustawę — lub
- b) jeżeli ją mylnie zastosowuje.

Każdy rekurs bez wyjątku opiera się na jednym albo na drugim argumencie, albo łączy obydwaj razem, każdy rekurent twierdzi bowiem, że rozporządzenie, którem się czuje pokrzywdzonym, albo jest nie po formie wydane, albo przekracza kompetencyę władzy, która je wydała, albo że nie jest zgodne z postanowieniami ustawy.

To są stereotypowe argumenta każdego rekursu, a wszystkie te argumenta są objęte w słowach „że istniejące ustawy zostały naruszone, lub mylnie zastosowane“ a tem samem uzasadnioną jest kompetencya władz rządowych do rozstrzygnięcia zażalenia.

Każdy rekurs należy przeto do władzy rządowej, a prawo władz autonomicznych do rozstrzygnięcia rekursów ustawą gminną przyznane, jest czczą iluzją.

Tej argumentacyi możnaby zarzucić, że nie gołosłowne, często bezpodstawne twierdzenie rekurenta w rekursie zawarte, ale raczej prawdziwy stan sprawy rozstrzyga w takich wypadkach t. j. że kompetencya władzy rządowej do rozstrzygnięcia rekursów jest dopiero wtenczas uzasadnioną, jeżeli rzeczywiście istniejące ustawy zostały naruszone lub mylnie zastosowane.

Gdyby nawet ten zarzut był usprawiedliwiony, to i w ten czas każda sprawa musiałaby być poprzód przez władze rządowe rozpatrywaną, albowiem już samo ocenienie i orzeczenie, czy twierdzenie rekurenta na prawdzie polega lub nie, uzasadnia kompetencję władz rządowych do przyjęcia rekursu i zbadania rzeczy celem rozwiązania tej kwestyi przedwstępnej.

Wreszcie chociażby władza rządowa — zbadawszy stan rzeczy — przekonała się o mylnem twierdzeniu rekurenta i odstąpiła rekurs do załatwienia władzom autonomicznym, to wedle brzmienia obecnie obowiązujących postanowień, te władze mogłyby tylko odrzucić rekurs i zatwierdzić zarekurowane rozporządzenie, o uwzględnieniu rekursu zaś i o zmianie lub zniesieniu zarekurowanego rozporządzenia mowy być nie może.

Chcąc bowiem zmienić jakie rozporządzenie lub orzeczenie niższej instancji lub znieść je, trzeba mieć do tego prawne powody — a mianowicie wykazać, że albo jest nie po formie wydane, albo przekracza kompetencję władzy, która je wydała, albo że nie jest zgodne z postanowieniami ustawy. Wyżej zaś wykazano, że wszystkie te powody są objęte w słowach: że istniejące ustawy zostały naruszone lub mylnie zastosowane, a w tych wypadkach ustaje już kompetencya władz autonomicznych do rozstrzygania rekursu a uzasadnioną jest kompetencya władz rządowych.

Otóż pozwolimy sobie postawić pytanie, kiedy przyjdzie do zastosowania zasada, że z reguły rozstrzyga Rada gminna zażalenia przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej? i czy też wyjątki, w których władza rządowa rozstrzyga rekursu nawet w sprawach własnego zakresu działania — nie są regułą?

Te same niewłaściwości zachodzą przy rozstrzyganiu rekursów w dalszym toku instancji t. j. przeciw uchwałom Reprezentacji powiatowej (Rady powiatowej i Wydziału powiatowego), albowiem §§. 49 i 51 ustawy o Repr. pow. zawierają analogiczne postanowienia z postanowieniami §§. 37 i 106 ustawy gminnej.

Niepodobna więc pozostawić dłużej tych niewłaściwości w ustawie, lecz dążyć należy do jasnego i ścisłego rozgraniczenia kompetencji władz autonomicznych od kompetencji władz rządowych, zwłaszcza, że ustawą zasadniczą z dnia 21. Grudnia 1867. l. 143 d. u. p. i ustawą państwową z 18. Kwietnia 1869. l. 44 d. u. p. został ustanowiony Trybunał państwa w celu rozpoznawania i rozstrzygania sporów o kompetencję między władzami autonomicznymi i rządowymi, a przy obecnie obowiązujących postanowieniach zawartych w §§. 37 i 106 ust. gm. i §§. 49 i 51 ustawy o Repr. powiatowej niepodobna zachować granic kompetencji i przy każdym niemal wypadku można przyjść do konfliktu z władzami rządowymi i wytaczać lub bronić sprawy przed Trybunałem państwa ze skutkiem nader wątpliwym.

Celem uchylenia tych niestosowności z ustawy należy zmienić §§. 37 i 106 ustawy gminnej i §§. 49 i 51 ustawy o Repr. powiatowej w tym duchu, iżby rekursu we wszystkich sprawach własnego zakresu działania należały do władz autonomicznych, a w sprawach poruczonego zakresu działania do władz rządowych.

Niema obawy, aby projektowana przez nas zmiana §§. 37 i 106 ustawy gm. i §§. 49 i 51 ustawy o Repr. powiatowej, była narażoną na nieotrzymanie sankcyi, gdyż w obec praw zastrzeżonych Rządowi w §. 105 ustawy gm. i 51 ustawy o Repr. pow., w myśl których służy Rządowi prawo zakazać wykonania uchwał Reprezentacji gminnej i powiatowej, jeżeli przekraczają ich zakres działania lub sprzeciwiają się ustawom — są prawa Rządu do nadzoru dostatecznie zawrowane. Zresztą projektowane przez nas zmiany uchwalił Sejm bukowiński jeszcze w roku 1869 niemotywuując wcale tak obszernie potrzebę tych zmian, a uchwały Sejmu bukowińskiego otrzymały

Najwyższą sankcyę i zostały wprowadzone w życie ustawą krajową z dnia 9. i 12. Grudnia 1869 l. 2 i 7. d. u. k. (§. 38, 92 i 81).

Zmieniając §. 37 ustawy gminnej należy go oraz uzupełnić postanowieniem, którego brak bardzo dotkliwie czuć się daje, gdyż dotychczas niema w ustawie oznaczonego terminu, w którym rekurs przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej ma być wniesiony, niema też postanowienia, gdzie t. j. na czyje ręce ma być rekurs podany, jak to jest zawartem w paragrafie 101 ustawy gminnej i §. 49 ustawy o Reprezentacyi powiatowej.

Wykazawszy jaskrawą niestosowność i niedostateczność postanowień co do toku instancyi, które zawierają obecnie obowiązujące ustawy i udowodniwszy potrzebę zmiany i uzupełnienia tych postanowień, streszczamy je w noweli A/.

B. Uproszczenie sposobu poszukiwania wynagrodzenia za szkody wyrządzone Gminie przez członków Zwierzchności gminnej i delegatów.

Paragraf 64. ustawy gminnej opiewa:

„Naczelnik jest za swoje czynności urzędowe odpowiedzialnym Gminie. Co do poruczonego zakresu działania, jest on odpowiedzialnym także Rządowi.

„Obok tej odpowiedzialności Naczelnika, pozostaje nienaruszoną odpowiedzialność względem Gminy i innych członków Zwierzchności gminnej i delegatów (§. 53.) za zaniedbanie lub nienależyte wykonanie czynności przez Naczelnika im przekazanych. Pretensye Gminy do wynagrodzenia szkód, pochodzące z odpowiedzialności orzeczonej w tym paragrafie, mają być poszukiwane zwykłą drogą prawa.“

Przedmiotem zmiany przez Wydział krajowy projektowanej jest tylko trzeci ustęp §: 64.

W chwili uchwalania i sankcyonowania ustawy gminnej (: w r. 1865 i 1866:) niebyło jeszcze ustaw zasadniczych z roku 1867 i nieistniał Trybunał administracyjny. Przekazanie pretensyj powyższych do zwykłej drogi prawa, było przeto na miejscu. Po wejściu w życie ustawy zasadniczej o władzy sędziowskiej z 21. Grudnia 1867 l. 144 d. u. p. i ustawy o ustanowieniu Trybunału administracyjnego z 22. Października 1875. l. 36 d. u. p. nielicuje już postanowienie zawarte w trzecim ustępie §. 64. ustawy gminnej z postanowieniami zawartymi w pomienionych dwóch ustawach państwowych.

W wypadkach w §. 64. ust. gm. przewidzianych rozchodzi się bowiem o rozstrzygnięcie sporu między Gminą a jej funkcyonaryuszami, którym przysłuza charakter służbowy a spór wypływa ze stosunku służbowego, opartego na prawie publicznem, nie idzie zaś tu o spór między osobami prywatnymi. O zakresie służbowym tych funkcyonaryuszów, o ich atrybucyach i obowiązkach, o zaniedbaniu lub przekroczeniu tych obowiązków, orzekać mogą tylko władze administracyjne.

Dlatego też stosownie do postanowienia artykułu 15. ustawy zasadniczej z dnia 21. Grudnia 1867. l. 144. d. u. p. wszelkie zażalenia przeciw takiemu orzeczeniu do Trybunału administracyjnego wnoszone być mają, a nie do zwykłych Sądów.

Do kompetencyi Sądów należą bowiem w myśl ustępu pierwszego powołanego artykułu 15. pretensye osób prywatnych przeciw osobom prywatnym.

Z porównania postanowień §§. 2 i 3 ustawy z dnia 22. Października 1875 l. 36 d. u. p. wypływa niewątpliwie, że rozpoznawanie i rozstrzyganie zażaleń przeciw orzeczeniom władz administracyjnych w tego rodzaju wypadkach, wchodzi w zakres działania Trybunału administracyjnego,

który i w praktyce uznał już kompetencyę swoją do rozpoznawania i rozstrzygania spraw tego rodzaju.

Zresztą nawet żadnych korzyści z wyjątkowego poddania takich orzeczeń rewizji w zwykłej drodze prawa dopatrzeć się niemożemy.

Nieulega bowiem wątpliwości, że Trybunał administracyjny, w którego skład wchodzi sędziowie i urzędnicy w dziedzinie administracyi fachowo wykształceni, przyjmując za podstawę swych orzeczeń stan sprawy przez władze administracyjne z urzędu wszechstronnie i dokładnie zbadany i mając prawo w razie potrzeby zarządzać dalsze uzupełnienie sprawy w drodze urzędowej, niewątpliwie jest w położeniu, jeżeli nie lepiej to przynajmniej równie dobrze rozstrzygnąć sprawę jakby to zwykłe Sądy po poprzednim przeprowadzeniu zupełnie nowej rozprawy uczynić mogły, ograniczając się przy tem stosownie do obowiązujących ustaw tylko na podania stron i dowody przez strony spór wiodące dostarczone.

Wreszcie i tej uwagi pominąć niemożemy, że pozostawiając §. 64. ustawy gminnej w te-
rażniejszym brzmieniu, zatrzymanoby właściwie sześć instancyj, albowiem o „odpowiedzialności“ czy to Naczelnika gminy czy innych w tym §cie poszczególnionych funkcyonaryuszów co do ich obowiązków służbowych wypływających ze stosunku publicznego, miałyby orzekać przedewszystkiem władze autonomiczne a względnie polityczne, a o odpowiedzialności w myśl postanowień powszechnej ustawy cywilnej i o wysokości szkody, orzekałyby zwykłe Sądy, tak więc sprawa nawet zbyt małej wagi, przechodziłaby najprzód przez trzy instancje autonomiczne a względnie rządowe a następnie przez trzy instancje sądowe, więc razem przez sześć instancyj i byłaby dwa razy według odmiennych zasad badana, zanimby się doczekać mogła ostatecznego rozstrzygnięcia.

Z tych przeto powodów należy w §. 64. ustawy gminnej zamieścić postanowienie, że o pretensjach Gminy do wynagrodzenia szkód pochodzących z odpowiedzialności w §. 64. wspomnianej — orzekają w sprawach własnego zakresu działania władze autonomiczne, a w sprawach poruczonego zakresu działania władze rządowe.

Jedyny wyjątek zachodziłby wtenczas, gdyby czyn uzasadniający odpowiedzialność, podlegał ustawie karnej, a sąd karny wydając wyrok winy, orzekł oraz o wynagrodzeniu szkody stosownie do przepisów procedury karnej (§. 366), poszkodowana Gmina zaś zadawałaby się tem odszkodowaniem.

Wprowadzając tę zmianę w §. 64. ustawy gminnej na podstawie ustawy zasadniczej z 21. Grudnia 1867 l. 144. dz. u. p. należy tę zasadę zastosować i do innych wypadków a mianowicie gdy idzie o odpowiedzialność Gminy w obec trzecich osób z powodu zaniedbania przez Gminę obowiązków względem policyi miejscowej na niej ciężących, o której odpowiedzialności jest mowa w §. 34. ustawy gminnej.

Drugi ustęp tego §fu opiewa:

„Orzeczenie względem obowiązku wynagrodzenia szkody, wyda polityczna władza powiatowa za poprzednim wysłuchaniem Wydziału powiatowego. Jeżeli co do wysokości wynagrodzenia porozumienie się między Gminą i poszkodowanym nienastąpi, wynagrodzenie to ma być poszukiwanem zwykłą drogą prawa.“

Otóż w zastosowaniu artykułu 15. powołanej ustawy zasadniczej należy w tych wypadkach wykluczyć drogę prawa, a to tem bardziej, że §. 17. ustawy o obszarach dworskich, który odpowiada §fowi 34. ustawy gminnej i traktuje o odpowiedzialności obszaru dworskiego, wyklucza zupełnie drogę prawa przekazując orzeczenie o pretensjach do obszaru dworskiego z tytułu odpowiedzialności, politycznej władzy powiatowej w porozumieniu z Wydziałem powiatowym i dodaje wreszcie:

„Prawomocne orzeczenia wykonywane będą w drodze administracyjnej.“

W tym duchu należy zmienić §. 34. ustawy gminnej.

B/. Uzasadnione zmiany w §. 34. i 64. ustawy gminnej niemniej uzupełnienie tych §§. co do egzekucyi prawomocnych orzeczeń — zawiera nowela pod **B/.** załączona.

C. Zapewnienie, aby Zwierzchności gminnej przydano odpowiednio uzdolnioną służbę do załatwiania czynności własnego i poruczonego zakresu działania, jakoteż przyznanie wyższym władzom prawa nadzoru i władzy dyscyplinarnej nad urzędnikami gmin wiejskich (pisarzami gminnymi).

Już po dwakroć przedkładał Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wniosek dążący do uchylecia a przynajmniej do zmniejszenia szkodliwego wpływu, jaki wywierają pisarze gminni przy zawiadywaniu sprawami gminnymi.

W r. 1876 uchwalił Wysoki Sejm przejście do porządku dziennego nad projektem Wydziału krajowego.

Lecz ponieważ przy rozprawie nad tym przedmiotem w Sejmie odzywały się poważne głosy za wnioskiem Wydziału krajowego, widzieliśmy się spowodowani, w następnej sesyi t. j. w r. 1877. ponowić nasz zeszłoroczny wniosek z niektórymi zmianami.

Wniosek ten doznał przychylnego przyjęcia w komisji gminnej, lecz dla krótkości czasu i z powodu zamknięcia Sejmu niedoczekał się załatwienia w Wysokiej Izbie.

Ponieważ jednak powody, które nas w r. 1876 i 1877. do postawienia pomienionego wniosku skłoniły, dotychczas niezmiennie istnieją, ponawiamy go w nieco zmienionej formie jako nowelę do §. 102. ust. gm. zamiast projektowanej przez nas noweli do §. 52. tej ustawy.

Reasumując w krótkości powody wyłuszczone w sprawozdaniach naszych z r. 1876 i 1877, streszczamy je jak następuje:

Niski stopień oświaty członków Gminy w ogólności a naczelników gmin i członków Zwierzchności gminnej w szczególności, którzy po większej części ani pisać ani czytać nieumieją, ma ten skutek, że pisarze gminni przewyższają wykształceniem umysłowym Zwierzchność i Radę gminną i tym sposobem stają się doradcami Gminy a raczej wykonawcami ustaw, im bowiem przystępne są prawie wyłącznie pisemne rozporządzenia władz, oni prowadzą księgi uchwał, księgi kasowe, rachunkowe i t. d.

To też praktyka poucza, że Gminy zostające pod wpływem pisarza zdolnego i sumiennego, wyróżniają się korzystnie od innych Gmin ściślejszem wykonywaniem postanowień ustawy gminnej i porządkiem w prowadzeniu rachunków gminnych.

Odrotnie zaś, jeżeli Naczelnik gminy i członkowie Zwierzchności gminnej, a często i cała Rada gminna pozostają pod wpływem pisarza przewyższającego ich swą inteligencją a przy tém przewrotnego i wyzyskującego fundusze gminne na swą własną korzyść, natenczas postanowienia ustawy gminnej i rozporządzenia i polecenia władz wyższych są czezem słowem, martwą literą, a gospodarka gminna przedstawia nader smutny obraz.

Drugim ważnym powodem do noweli przez nas proponowanej jest ta okoliczność, że §. 98. ustawy gminnej wkłada na Radę powiatową i na Wydział powiatowy obowiązek czuwania nad tém,

aby zakładowy majątek i zakładowe dobro gmin i zakładów gminnych nie zostały uszczuplone, przyznając Wysokiemu Sejmowi a względnie Wydziałowi krajowemu najwyższy nadzór nad całością zakładowego majątku i zakładowego dobra gmin i zakładów gminnych. Jeżeli więc §. 98. ustawy gm. wkłada na wyższe władze autonomiczne tak ważny obowiązek, niemożna tych władz pozostawić bez wszelkiego wpływu na pisarzy gminnych, skoro wyżej udowodniono, że oni są duszą administracji gminnej. Dla tego też znaczna liczba Wydziałów powiatowych objawia przy każdej nadarzającej się sposobności to przekonanie, że uporządkowanie stosunków gminnych po wsiach jest prawie niemożliwe, jeżeli wyższym władzom autonomicznym niezostanie nadana odpowiednia władza dyscyplinarna nad pisarzami gminnymi.

Gdy w roku 1876 w Wysokiej Izbie toczyła się rozprawa nad tym przedmiotem, podniesiono przeciw projektowi Wydziału krajowego trzy zasadnicze zarzuty a mianowicie :

1. że postanowienia obowiązującej ustawy gminnej (§§. 102, 107 i 109) wystarczają do uchylecia urzędników gminnych działających ze szkodą Gminy, a zatem, że proponowana nowela jest niepotrzebną ;
2. że projektowana ustawa narusza widocznie autonomię Gmin, gdyż obok władzy dyscyplinarnej przysługującej Naczelnikowi przeciw urzędnikom Gminy, wprowadza bezpośrednio władzę dyscyplinarną wyższych władz, a prawo oddalania urzędników Gminy, przysługujące tylko reprezentantom gminnym, przelewa także na władze wyższe i to przeważnie rządowe ;
3. że projektowana ustawa mogłaby tylko zniechęcić Naczelników gminy w pełnieniu obowiązków nadzorowania urzędników podwładnych i mogłaby wprowadzić jeszcze większy rozstrój w Gminach.

Na te zarzuty odpowiadamy jak następuje :

Wskazane środki w §§. 102, 107 i 109 ustawy gminnej są zdaniem naszym — niewystarczające, paragraf 102 traktuje bowiem o władzy dyscyplinarnej nad Zwierzchnością gminną a nie nad służbą gminną a choćby jak najczęściej był zastosowany, wpłynie raczej na ustąpienie Naczelnika gminy a nie na oddalenie pisarza, gdyż prawo oddalania urzędników i służ gminnych służy z reguły Radzie gminnej.

Wypadek, o którym mówi §. 109. t. j. rozwiązanie Rady gminnej, jest to środek najskrajniejszy, wywołujący chwilowy zastój w życiu autonomicznem i życzyć by należało, żeby miał jak najrzadsze zastosowanie.

Wreszcie jak z jednej strony niepodobna wymagać, żeby dla usunięcia pisarza gminnego przystępowano aż do rozwiązania Rady gminnej, tak z drugiej strony skutek jest nader wątpliwy, gdyż nowo wybrana Rada może zatrzymać tego samego pisarza na posadzie i trzeba by po raz wtóry przystąpić do rozwiązania. Pozostaje więc tylko środek, o którym jest mowa w §. 107. Paragraf ten mówi w ogólności o „środkach zaradczych“. Po przeprowadzonej rozprawie w Wysokiej Izbie nad niniejszym przedmiotem w roku 1876 wydał Wydział krajowy okólnik do wszystkich Wydziałów powiatowych z daty 29. Marca 1876 do l. 7356 w duchu objawionym przy rozprawie w Wysokim Sejmie t. j. że gdyby Rada gminna wzbraniała się usunąć urzędnika lub służę mimo jego szkodliwego działania, natenczas należy udać się do c. k. Starostwa celem zastosowania §. 107 ust. gm. i ustanowienia pisarza gminnego na koszt i stratę odpornej gminy. Lecz cóż? c. k. Starostowie nieczynią zadość temu wezwaniu, podnosząc z resztą całkiem słusznie, że niema w ustawie minnej żadnego postanowienia, któreby ich do tego środka upoważniało.

W reszcie nadmieniamy, że jeżeli komisya sejmowa, wskazując na §. 107. tém samém orzekła, że już przy obecnie obowiązujących postanowieniach można usunąć szkodliwego pisarza, to projekt Wydziału krajowego nie domagał się nic nowego, dążył jedynie do tego, żeby to postanowienie było jasno w ustawie wypowiedzianem i usunęło wątpliwości podnoszone przez władze rządowe.

Tym samym argumentem odpieramy drugi zarzut wyżej pod 2/. streszczony, albowiem skoro już na podstawie obecnie obowiązujących postanowień można usunąć szkodliwego pisarza, to zamieszczenie takiego postanowienia w ustawie nie wprowadza nic nowego i w niczem nienarusza autonomii gmin; przeciwnie §. 107 ust. gm. przyznaje władzom rządowym wszelką inicjatywę nawet w sprawach własnego zakresu działania, projekt Wydziału krajowego zaś wymaga do usunięcia szkodliwego pisarza, żeby Wydział powiatowy a względnie krajowy uczynił odpowiedni wniosek, lub na to się zgodził. Środek przez Wydział krajowy proponowany szanuje przeto w wyższym stopniu zasadę autonomii jak §. 107 ustawy gminnej, gdyż wymaga wniosku lub zgody wyższej władzy autonomicznej.

Co do trzeciego zarzutu, że Naczelnicy gmin wiejskich mogliby się zniechęcić w nadzorowaniu urzędników swoich, dość nadmienić, że obok projektowanego przez Wydział krajowy nowego postanowienia, pozostaje w zasadzie nienaruszone prawo Gminy: przyjmowania urzędników i służ, ich oddalania i prawo władzy dyscyplinarnej nad nimi. To prawo pozostaje i na dal regułą a ingerencya Wydziałów powiatowych i Wydziału krajowego jest tylko wyjątkową, nie ma więc żadnego powodu do zniechęcania się.

Wykazawszy potrzebę przyznania wyższym władzom autonomicznym władzy dyscyplinarnej nad urzędnikami gmin wiejskich i odpowiedziawszy na zarzuty przeciw temu podniesione, przystępujemy do uzasadnienia różnicy, jaka zachodzi między tegorocznym a zeszłorocznym wnioskiem Wydziału krajowego.

W zeszłym roku proponował Wydział krajowy nowelę do paragrafu 52. ustawy gminnej, obecnie zaś proponuje ją do §fu 102. z następujących powodów :

Nowela, którą Wydział krajowy proponuje, tyczy się wyłącznie własnego zakresu działania, co do poruczonego zakresu działania zaś pozostaje nietknięty §. 107 i §. 108 ustawy gminnej. Przy tym składzie rzeczy należy nowelę przez Wydział krajowy proponowaną zamieścić tam, gdzie jest mowa o własnym zakresie działania t. j. przy §fie 102 ust. gm. Gdyby ją chciano zamieścić przy §fie 52, który traktuje w ogóle o władzy dyscyplinarnej Naczelnika gminy nad urzędnikami i służami tak we własnym jak i poruczonym zakresie działania, natenczas przy szkodliwym działaniu pisarza chociaż w poruczonym zakresie działania musiano by także wyczekiwać zawezwań Wydziału powiatowego i jego wniosku, a względnie wniosku lub zgody się Wydziału krajowego, wymaganoby przeto ingerencyi władz autonomicznych w sprawach należących wyłącznie do władz rządowych, a tém samém ścieśniono by zakres działania tych władz, przyznany im w §§. 107 i 108 ustawy gminnej. Ta okoliczność skłoniła nas proponować nowelę do §. 102 zamiast §. 52.

Dalszą nowelę proponuje Wydział krajowy do §fu 31. ustawy gminnej, sądzimy bowiem, że proponowana do §. 102. nowela niezaradzi w zupełności złemu. Nowela ta zawiera jedynie postanowienia dążące do usunięcia szkodliwie działającego pisarza.

Z tąd wypływa, że przedewszystkiem trzeba czekać, aż się to szkodliwe działanie okaże, dalej aż zostanie sprawdzone i dopiero wtenczas można przystąpić do usunięcia. Wprawdzie jest postanowienie w tej noweli zawarte, że oddalony pisarz z reguły niemoże być na powrót przyjęty,

lecz niema postanowienia na wypadek, jeżeli Gmina przyjmie innego lecz równie szkodliwego pisarza. W tym wypadku należałoby znów wyczekiwać, aż się ten szkodliwy wpływ wykaże i sprawdzonym zostanie, a w najczęstszych wypadkach da się już z góry orzec, czy pisarz gminny odpowie swemu zadaniu lub nie.

Otóż aby niewyczekiwać poprzód tak wiele dochodzeń i orzeczeń, nim można będzie uwolnić Gminę od szkodliwego wpływu pisarzy, proponujemy nowelę do §. 31 w tym duchu, że Rada gminna, która wedle obowiązującej ustawy ma Zwierzchności gminnej dodać potrzebną służbę, będzie na przyszłość miała obowiązek dodać jej „odpowiednio uzdolnioną” służbę, a gdyby temu zadość nieuczyniła, przychodzi do zastosowania §. 107 ustawy gminnej i ustanowienie tej służby zarządzi polityczna władza powiatowa w porozumieniu z Wydziałem powiatowym.

Postanowienie to jest zupełnie zgodne z postanowieniami zawartymi w §. 107 ustawy gminnej, pozostawiamy bowiem Władzy rządowej ingerencyę, jaką jej przyznaje §. 107 ustawy gminnej, lecz ponieważ służba ta ma być dodaną Zwierzchności gminnej dla załatwiania spraw własnego i poruczonego zakresu działania, wymagamy porozumienia się z Wydziałem powiatowym niewykluczając tém bynajmniej wyjątków, gdyby szło wyłącznie o sprawy poruczonego zakresu działania n. p. o ustanowienie poborcy podatków i t. p. oraz wyjątków, gdyby zachodziły przypadki nagłego niebezpieczeństwa.

Przez powołanie §. 107 w tekście §. 31 jest dostatecznie uwydatnionem, że takie wyjątkowe ustanowienie służby może nastąpić tylko w sposób w §. 107 określony. Można by wreszcie zarzucić, że obok noweli proponowanej do §. 31 staje się zbyt dużą nowelą do §. 102. Na to odpowiadamy, że nowela do §. 102 traktuje o oddaleniu a nowela do §. 31 o ustanowieniu służby, że jedna drugą uzupełnia i że nowela do §. 102 jest wymierzona przeciw pisarzom działającym ze złą wolą a nowela do §. 31 przeciw pisarzom nieudolnym, podczas gdy pierwsza może za sobą pociągnąć skutek uznania urzędnika gminnego za niezdolnego do piastowania urzędu na trzy lata, zawiera przeto rodzaj kary, druga jest tylko środkiem prewencyjnym.

C/.

Zmiany §§. 31 i 102 ust. gm. są zawarte w noweli **C/.**

D. Przyznanie Wydziałom powiatowym prawa egzekutywy przy wykonywaniu orzeczeń i rozporządzeń Reprezentacji powiatowej.

Już po dwakroć przedkładał Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wniosek do uzupełnienia ustawy gminnej a raczej ustawy o Reprezentacji powiatowej w tym duchu, żeby Wydziałom powiatowym służyło prawo egzekutywy. Atoli wniosek ten niedoczekał się załatwienia w Wysokiej Izbie.

Gdy jednak brak takiego postanowienia w ustawie coraz bardziej czuć się daje, ponawiamy nasz wniosek uzasadniając go jak następuje :

Paragraf 29. ustawy o Reprezentacji powiatowej brzmi :

„Wydział powiatowy jest w sprawach powiatu organem zarządzającym i wykonawczym“, a §. 31. pomienionej ustawy postanawia :

„Wydział powiatowy przygotowuje przedmioty do obrad Rady i wprowadza w wykonanie uchwały Rady“.

Wedle tego jasnego brzmienia ustawy, jest przeto Wydział powiatowy organem wykonawczym i ma obowiązek wprowadzać w wykonanie uchwały Rady, lecz nigdzie nieprzynaję mu ustawa prawa do użycia środków egzekucyjnych.

Otóż w praktyce dzieje się tak, że Wydziały powiatowe udają się do władz rządowych w celu wykonania swych uchwał i rozporządzeń, a władze rządowe badają, czy rozporządzenie może być wykonane lub nie t. j. czy nieprzekracza zakresu działania i niesprzeciwia się ustawie.

W tych wypadkach odmawiają władze rządowe egzekucyi, choćby uchwały i rozporządzenia dawno już były prawomocne. Lecz i dla wypadków, jeżeli uchwała lub rozporządzenie nieprzekracza zakresu działania ani sprzeciwia się ustawie, nie ma w ustawie wypowiedzianego obowiązku władz rządowych do wykonania tych uchwał i rozporządzeń, a przy zmienionych stosunkach mogłyby władze rządowe nawet takim zupełnie legalnym uchwałom i rozporządzeniom odmówić egzekucyi. Chcąc złemu zaradzić, wniósł Wydział krajowy w roku 1872 i 1873 nowelę do ustawy o Reprezentacyi powiatowej, którą obecnie ponawia.

Także wnosił Wydział krajowy w roku 1872 i 1873 projekt do zmiany §§. 50 i 51 ustawy o Reprezentacyi powiatowej w tym duchu, żeby Przełożony władzy politycznej lub jego delegowany mógł być obecnym nie tylko na posiedzeniach Rady powiatowej lecz oraz i Wydziału powiatowego a gdyby nie był obecnym, żeby mu udzielono odpis protokołu obrad.

Natomiast uchwały Reprezentacyi powiatowej, jeżeli ich zawieszenie nienastąpiło w oznaczonym terminie, miały się stać wykonalnymi.

Wysoki Sejm uchwalił tę nowelę w roku 1873/74, z niektórymi zmianami, a mianowicie włożył na Przełożonego politycznej władzy powiatowej obowiązek być obecnym na posiedzeniach Rady powiatowej i jej Wydziału, lecz włożył oraz na władze rządowe obowiązek wykonać uchwały Reprezentacyi powiatowej, jeżeli ich zawieszenie nienastąpiło w czternastodniowym terminie i jeżeli stały się prawomocnymi.

Atoli uchwała Sejmu nieotrzymała Najwyższej sankcyi.

W następnym roku (1874) ponowił Wydział krajowy ten wniosek, lecz Wysoki Sejm zmienił go postanawiając wyraźnie, że Przełożonemu politycznej władzy powiatowej pozostawia się wolność, być obecnym na posiedzeniach Reprezentacyi powiatowej lub nie, wkładając jednak na władzę rządową obowiązek wykonania uchwał Reprezentacyi powiatowej pod warunkami wyżej podanymi.

Uchwała Wysokiego Sejmu nieotrzymała jednak Najwyższej sankcyi, ponieważ zamierzona zmiana zawiera postanowienia, które ścieśniają przysługujące obecnie Rządowi prawo systemowania nielegalnych uchwał Reprezentacyi powiatowej, na co Rząd przystać nie może.

Z właśnie przedstawionego stanu rzeczy okazuje się, że Wydział krajowy starał się dwójakim sposobem zabezpieczyć Reprezentacyom powiatowym, aby ich uchwały były wykonywane a mianowicie:

- a) przyznając Wydziałom powiatowym prawo egzekutywy,
- b) wkładając na władze rządowe obowiązek wykonania uchwał Reprezentacyj powiatowych pod pewnymi warunkami.

Pierwszy z tych projektów niedoczekał się załatwienia w Wysokiej Izbie, a drugi został po dwakroć przez Sejm uchwalony, lecz nieuzyskał Najwyższej sankcyi.

Chcąc w tym kierunku koniecznie zapełnić lukę w ustawie, powraca Wydział krajowy do swego projektu o prawie egzekutywy Wydziałów powiatowych, przedłożonego Wysokiemu Sejmowi po raz pierwszy w roku 1872, a to głównie dla tego, że zmianę, którą Wydział proponuje, uchwały już Sejmy tyrolski i bukowiński, a uchwały ich otrzymały Najwyższą sankcyę (ustawa dla Tyrolu z dnia 29. Listopada 1868 l. 56 d. u. kraj. i dla Bukowiny z 12. Grudnia 1869 l. 7. d. u. k. ex 70).

Projektowana przez nas nowela przyznaje Wydziałom powiatowym prawo, celem wykonania orzeczeń i rozporządzeń Reprezentacyi powiatowej, nakładać kary pieniężne do wysokości 20 zł. lub aresztu do dni czterech, przyjmując wedle zasad ustawy karnej jeden dzień aresztu za 5 zł.

Dalej przyznaje projektowana nowela Wydziałom powiatowym takie same prawa, jakie władzom rządowym służy na podstawie §§. 2, 3 i 5 ces. rozporządzenia z dnia 20. Kwietnia 1854 l. 96. d. u. k.

Właśnie powołane §§. opiewają:

§. 2. Należytości niewątpliwe, rozłożone przez dodatek do podatków bezpośrednich lub pośrednich, mają być ściągane w skutek rozporządzenia władz politycznych przez organa do ściągania tych podatków powołane i środkami przymusowemi ku temu istniejącemi.

W ten sam sposób dla ściągania podatków przepisany i drogą egzekucyi podatkowej, mają być pobierane także i te należytości, które z mocy ustawy, co do ich pobierania, na równi z podatkami są postawione, w skutek rozporządzenia tych organów, które rozstrzygać mają pod względem obowiązku i objętości należytości.

§. 3. W sposób przepisany nałożone, lub już istniejące należytości pieniężne innego rodzaju, które w toku politycznego zarządu mają być pobierane dla celów publicznych n. p. koszta leczenia i inne datki sanitarne, kary pieniężne, pobory urzędników gminnych, przez administracyę państwa na koszt gminy ustanowionych, datki dla kościołów, probostw i szkół, opłaty szkolne i t. p. mają być ściągane w skutek rozporządzenia władz, przez ich własne organa, lub w ich imieniu i zleceńiu przez organa gminne. Toż samo rozumie się o należytościach w naturaliach dla kościołów, probostw i szkół, których ściąganie dotąd politycznym władzom jest przekazane, o ile prawo pobierania nie jest zaprzeczone lub w razie zaprzeczenia, uprawniony w posiadaniu został utrzymanym.

Jeżeli należytości całkiem lub częściowo spłacić zaniedbano, lub odmówiono, wówczas służy władzy politycznej prawo, po bezskutecznem, bezpośrednio lub przez organa gminne uskuteczniomem upomnieniu, użyć środków egzekucyjnych, jakie zwykle bywają użyte do ściągania zaległości w podatkach bezpośrednich.

§. 5. Jeżeli ustawą, zarządzeniem władzy politycznej lub uchwałą Gminy przez właściwą władzę zatwierdzoną wyrzeczom jest zobowiązanie do uiszczenia należytości w robocie lub w naturaliach, temuż obowiązkowi zaś na wezwanie władz lub przełożonych gminnych, powołanych do wykonania, albo wcale zadość nieuczyniono, albo niezupełnie, albo nie w czasie należytyym, wówczas nieuiszczone prestacye będą ściągane na koszt i niebezpieczeństwo zobowiązanych, a wydatki w tym celu poczynione zostaną ściągane od ociągających się wedle postanowień zawartych w §§. 2., 3. i 4. niedopuszczając żadnego zarzutu przeciw ich wysokości, która ma być sprawdzoną przez władzę polityczną.

To są atrybucye, które miałyby służyć Wydziałom powiatowym celem przeprowadzenia uchwał i rozporządzeń Reprezentacyj powiatowych.

Co do sposobu wykonywania egzekutywy służy Wydziałowi powiatowemu wybór, czy zechce sam przystąpić do kroków przymusowych, czyli też udać się o pomoc do c. k. Starostwa, gdyby uważał, że jego siły i środki nie są wystarczające.

Tym sposobem zapewnia projektowana nowela Wydziałom powiatowym prawo egzekutywy i wkłada oraz na władze rządowe obowiązek udzielenia Wydziałom powiatowym pomocy, gdyby ich własne siły i środki niewystarczały.

Oprócz tej korzyści przysporzy projektowana nowela i inne, a mianowicie: ustąpi poczucie bezwładności u Wydziałów powiatowych, nabierą one większej powagi zarówno u podwładnych sobie Zwierzchności gminnych jak u ludności powiatu, gdy się ta naocznie przekona, że Wydział powiatowy nie tylko wydaje rozporządzenia, lecz jest oraz upoważniony wymuszać je.

Wreszcie tok spraw będzie uproszczony i szybszy, skoro odpadnie potrzeba udawania się w każdej najdrobniejszej sprawie o pomoc do władzy rządowej, a równie władzom politycznym jak Wydziałom powiatowym ubędzie niemało wzajemnej pisaniny.

D/. Proponowana przez nas nowela streszczona jest w projekcie do ustawy pod **D/.** załączonym.

Wydział krajowy wnosi przeto :

Wysoki Sejm raczy uchwalić ustawę pod A, B, C i D dołączoną.

We Lwowie dnia 23. Sierpnia 1878.

Przewodniczący :

Oktaw Pietruski w. r.

Zastępca Marszałka krajowego.

Sprawozdawca :

Dr. Franciszek Smolka w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or title.

Second block of faint, illegible text.

Third block of faint, illegible text.

Fourth block of faint, illegible text.

Fifth block of faint, illegible text.

Sixth block of faint, illegible text.

Seventh block of faint, illegible text.

Eighth block of faint, illegible text.

Ninth block of faint, illegible text.

2
C
V
S

U s t a w a

z dnia
dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o kompetencyi władz do rozstrzygania rekursów w sprawach gminnych i powiatowych,

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam :

Art. I.

Paragrafy 37. i 106. ustawy gminnej z dnia 12. Sierpnia 1866. l. 19. dz. ust. kraj. w dotychczasowem brzmieniu zostają uchylone i mają brzmieć jak następuje :

Rozstrzyganie zażaleń.

§. 37.

Rada rozstrzyga zażalenie przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej w sprawach własnego zakresu działania.

Zażalenie ma być wniesione na ręce Naczelnika gminy w nieprzekraczalnym terminie dni czternastu od dnia ogłoszenia rozporządzenia lub zawiadomienia o niem.

Rekurs do władz rządowych.

§. 106.

W sprawach poruczonego zakresu działania, rekurs ma być wnoszony do politycznej władzy powiatowej.

Art. II.

Paragraf 49. ustawy o Reprezentacyi powiatowej z dnia 12. Sierpnia 1866 l. 21 dz. u. kr.

w dotychczasowém brzmieniu zostaje uchylonym i ma brzmieć jak następuje:

§. 49.

Rekursa od uchwał Reprezentacyi powiatowej (Rady powiatowej i Wydziału powiatowego) rozstrzyga Wydział krajowy.

Rekurs ma być wniesiony do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni czternastu od dnia ogłoszenia lub doręczenia uchwały.

Art. III.

Pierwszy ustęp §. 51. ustawy o Reprezentacyi powiatowej z dnia 12. Sierpnia 1866 l. 21. dz. u kr. w dotychczasowem brzmieniu zostaje uchylonym.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

U s t a w a

z dnia
dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o odpowiedzialności Gminy w obec trzecich osób oraz członków Zwierzchności gminnej i delegatów w obec Gminy i Rządu.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam :

Art. I.

Paragrafy 34 i 64 ustawy gminnej z dnia 12. Sierpnia 1866. l. 19. dz. u. kr. w dotychczasowem brzmieniu zostają uchylone i mają brzmieć jak następuje :

Od odpowiedzialność Gminy.

§. 34.

Gdyby kto poniósł szkodę z powodu zaniedbania przez Gminę obowiązków względem policyi miejscowej na niej ciężących, winna Gmina poniesioną szkodę wynagrodzić. W szczególności obowiązana jest Gmina wynagrodzić szkodę, wyrządzoną w jej obrębie przez gwałt publiczny przy zbiegowisku dokonany, jeżeliby aui jeden ze sprawców nie był schwytanym a na Gminie ciążyła wina niedbałości w zapobieżeniu temu gwałtowi.

Orzeczenie względem obowiązku wynagrodzenia szkody, wyda polityczna Władza powiatowa za poprzedniem wysłuchaniem Wydziału powiatowego.

Prawomocne orzeczenia będą wykonywane w drodze administracyjnej.

Od powiedzialność.

§. 64.

Naczelnik jest za swoje czynności urzędowe odpowiedzialnym Gminie. Co do poruczonego zakresu działania jest on odpowiedzialnym także Rządowi.

Obok tej odpowiedzialności Naczelnika pozostaje nienaruszoną odpowiedzialność względem Gminy innych członków Zwierzchności gminnej i delegatów (§. 53), za zaniedbanie lub nienależyte wykonanie czynności, przez Naczelnika im przekazanych.

O pretensjach Gminy do wynagrodzenia szkód, pochodzących z odpowiedzialności orzeczonej w tym paragrafie, orzeka w sprawach własnego zakresu działania Wydział powiatowy, a w sprawach poruczonego zakresu działania polityczna Władza powiatowa.

Prawomocne orzeczenia będą wykonywane w drodze administracyjnej.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

U s t a w a

z dnia
dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o ustanowie-
niu służby gminnej, o władzy dyscyplinarnej nad Zwierzchnością gminną i o nad-
zorze władz wyższych nad urzędnikami gmin wiejskich.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krako-
wskiem rozporządzam:

Art. I.

Paragrafy 31 i 102 ustawy gminnej z dnia 12. Sierpnia 1866 l 19. dz. u. kr. w dotychczasowem brzmieniu zostają uchylone i mają brzmieć jak następuje:

Ustanowienie służby.

§. 31.

Rada winna przydać Zwierzchności gminnej odpowiednio uzdolnioną służbę, potrzebną do załatwiania czynności wpływających z własnego i poruczonego zakresu działania

Gdyby Rada nieuczyniła zadość temu obowiązкови, natenczas w zastosowaniu §. 107 ust. gm. ustanowi tę służbę polityczna władza powiatowa w porozumieniu z Wydziałem powiatowym.

Jeżeli Rada uzna potrzebę ustanowienia posad urzędowych lub służbowych, wtedy uchwali liczbę i płacę urzędników i sług i orzecze o warunkach i sposobie ich mianowania i o ich zaopatrzeniu.

O władzy dyscyplinarnej nad Zwierzchnością gminną i o nadzorze władz wyższych nad urzędnikami gmin wiejskich.

§. 102.

W sprawach własnego zakresu działania może Wydział powiatowy członkom Zwierzchności gminnej dawać napomnienia i nakładać na nich kary pieniężne do wysokości 20 zł. w. a. W razie cięższego przekroczenia lub ciągłego zaniedbywania obowiązków, może członek Zwierzchności gminnej na wniosek Wydziału powiatowego być zawieszonym w urzędowaniu przez polityczną władzę powiatową.

W razie niezgodności tych władz orzeka polityczna władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego.

Po przeprowadzoném dochodzeniu może polityczna władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego złożyć z urzędu członka Zwierzchności gminnej a nawet na przeciąg czasu nieprzekraczający lat trzech uznać go za niezdolnego do piastowania tej posady.

Członek Zwierzchności gminnej za winnego uznany, ponosi koszta dochodzenia.

Władza dyscyplinarna służąca Wydziałowi powiatowemu, trwa jeszcze przez lat trzy po zgaśnięciu mandatu członka Zwierzchności gminnej w tym celu, aby go znaglić do zdania urzędu i złożenia rachunków z czasu urzędowania swego.

Jeżeliby z dochodzenia przeprowadzonego przez Wydział powiatowy okazało się, że urzędnik, pisarz lub inny tej kategorii funkcyonaryusz gminy wiejskiej, staje się powodem do przekroczenia lub zaniedbania obowiązków przez członków Zwierzchności gminnej lub Radę gminną, albo że działa w ogólności w sposób dla Gminy szkodliwy i jeżeli Naczelnik gminy a względnie Rada gminna wzbrania się usunąć go od urzędowania mimo zawezwania Wydziału powiatowego, natenczas może usunąć go c. k. polityczna władza powiatowa na wniosek Wydziału powiatowego.

W razie niezgodności tych władz, w razie odwołania się do orzeczenia politycznej władzy powiatowej, lub gdyby przewinienie urzędnika, pisarza lub innego tej kategorii funkcyonaryusza gminy wiejskiej sprawdzone zostało przez dochodzenie przeprowadzone bezpośrednio z ramienia Wydziału krajowego, orzeka w tej mierze ostatecznie polityczna władza krajowa na wniosek lub za zgodą Wydziału krajowego.

Urzędnik, pisarz, lub inny tej kategorii funkcyonaryusz gminy wiejskiej, oddalony na mocy powyższego postanowienia, może być na wniosek Wydziału powiatowego a względnie krajowego uznany za niezdolnego do piastowania posady urzędnika, pisarza, lub innego tej kategorii funkcyonaryusza gminy wiejskiej w innych Gminach kraju, aż do trzechletniego czasu. W tej samej zaś Gminie, w której ze służby usunięty został, nie może powtórnie być przyjęty do służby bez zezwolenia tej władzy, na której wniosek oddalony został.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

U s t a w a

z dnia
dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o wykonywaniu
orzeczeń i rozporządzeń Reprezentacyi powiatowej.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Kra-
kowskiem rozporządzam:

Art. I.

Paragraf 31. ustawy o Reprezentacyi powia-
towej z dnia 12. Sierpnia 1866 l. 21. dz. u. kr.
zostaje uchylonym w dotychczasowém brzmie-
niu i ma brzmieć jak następuje:

**Prace przygotowawcze. Wykonywanie
uchwał.**

§. 31.

Wydział powiatowy przygotowuje przedmioty
do obrad Rady i wykonuje jej uchwały.

Wydział powiatowy ma prawo celem wyko-
nania orzeczeń i rozporządzeń Reprezentacyi po-
wiatowej (Rady powiatowej i Wydziału powiato-
wego) nakładać kary pieniężne do wysokości
20 zł. w. a., a w razie niemożności ich uiszcze-
nia, kary aresztu do dni czterech.

Kary pieniężne wpływają do kasy powiatowej.

Celem ściągnięcia tych kar, równie jak celem
wykonania orzeczeń i rozporządzeń, któremi Wy-
dział powiatowy w moc obowiązujących ustaw
nakłada w swoim zakresie działania pieniężne lub
innego rodzaju prestacje na gminy, obszary dwor-
skie, korporacje lub pojedyncze osoby, służą Wy-
działowi powiatowemu te same prawa, które wła-

dzom rządowym przyznają §§. 2., 3. i 5. ces. rozporządzenia z dnia 20. Kwietnia 1854 l. 96 dz. u. p.

Wydział powiatowy postępuje przy tem samodzielnie bez współdziałania politycznej władzy powiatowej. Jeżeliby jednak własne siły i środki Wydziału powiatowego niedostatecznymi były, ma się udać o pomoc do politycznej władzy powiatowej.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.